

НМД изпрати становище по 11 законопроекта за промени в Закона за предучилищното и училищното образование

17.9.2026 - | Национална мрежа за децата

Национална мрежа за децата представи становище по 11 законопроекта за промени в Закона за предучилищното и училищното образование, като призова за реална експертна и обществена дискусия и оценка на въздействието на предлаганите промени.

Днес Комисията по образованието и науката в Народното събрание разглежда пакет от 11 законопроекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование. Национална мрежа за децата представи становище по предложенията, като подчертава, че при промени с такъв мащаб водещи трябва да бъдат **интересът и правата на детето, качеството и равният достъп до образование, научната обоснованост и реалната приложимост на мерките.**

Национална мрежа за децата приветства факта, че част от внесените законопроекти поставят на дневен ред важни и отдавна идентифицирани проблеми на българската образователна система – необходимостта от по-добра езикова подкрепа, развитие на приобщаващото образование, интегрирана политика за ранно детско развитие и по-добра подготовка и подкрепа на педагогическите специалисти.

В същото време НМД подчертава, че промените в образователното законодателство трябва да бъдат оценявани преди всичко през **интереса и правата на детето, качеството и равния достъп до образование, научната обоснованост и реалната възможност предложените мерки да бъдат приложени в училищата и детските градини.** Законът сам по себе си не може да компенсира липсата на подготвени специалисти, устойчиво финансиране, методическа подкрепа и работещо взаимодействие между институциите.

НМД подкрепя посоката към по-гъвкаво и индивидуализирано обучение и поставянето на индивидуалните потребности на детето в центъра. Приобщаващото образование обаче означава средата и подкрепата да се адаптират към различните деца, а не детето да бъде изваждано от общата среда.

Затова Мрежата обръща внимание, че индивидуализираното обучение не бива да се смесва с индивидуална форма на обучение. Извеждането на детето от класа може да е необходимо в изключителни случаи, но не трябва да се превръща в основен начин за справяне с различията между учениците, тъй като това крие риск от изолация и фактическо изключване от училищния живот.

НМД категорично подкрепя по-системната и интензивна езикова подкрепа за децата, които не владеят български език в достатъчна степен. Според Мрежата обаче един подготвителен езиков клас сам по себе си не е достатъчен.

Необходим е цялостен подход – ранна оценка на езиковото ниво, индивидуален план за развитие, квалифицирани специалисти, подходящи учебни материали, продължаваща подкрепа и допълнителен човешки ресурс в училищата с висока концентрация на деца, за които българският не е майчин език. Важно е и финансирането да следва потребностите на детето.

Мрежата не подкрепя и връщането на повтарянето на I клас като общ инструмент за преодоляване на образователни дефицити. Вместо това при сериозни затруднения са необходими интензивна допълнителна подкрепа и работа с причините за трудностите.

НМД не подкрепя подхода, според който проблемите с посещаемостта и отпадането могат да бъдат решени основно чрез повече санкции и административна принуда.

Отсъствията и отпадането са резултат от множество фактори – бедност, семейни затруднения, социална изолация, дискриминация и сегрегация, ниско доверие в училището и други. Санкцията не отстранява причините за проблема.

Затова Мрежата настоява ограниченията да бъдат последна, а не първа мярка, след като са изчерпани възможностите за контакт със семейството, установяване на причините за отсъствията и предоставяне на реална подкрепа.

НМД приветства предложенията ранното детско развитие да бъде разглеждано като **интегрирана политика**, а не като сбор от отделни дейности на здравната, образователната и социалната система.

За да работи такъв подход, са необходими ясни отговорности между институциите, общи стандарти за качество и безопасност, механизми за ранно установяване на трудности, подкрепа за родителите, съвместима информационна система и предвидимо финансиране.

„Добродетели и религии“ не е отговорът на проблемите с ценностите и поведението

НМД споделя разбирането, че училището има важна роля за изграждането на ценности, социална отговорност, уважение към другия и демократична култура.

Мрежата обаче **не подкрепя задължителното въвеждане на учебен предмет, включващ професионално образование**, както е предвидено в част от законопроектите. Според НМД ценностите се изграждат чрез цялостната училищна среда – чрез дискусия, критическо мислене, участие, личния пример на възрастните и отношенията в училищната общност.

Вместо това НМД предлага системно социално-емоционално учене, развитие на умения за разрешаване на конфликти, училищна медиация и възстановителни практики, достъпна психологическа подкрепа, работа с родителите и ефективна политика за превенция на насилието и тормоза.

В становището си НМД обръща внимание и на финансовата и кадровата обезпеченост на предлаганите промени. Значителна част от тях създават нови функции и задължения – за езикова подкрепа, допълнителен педагогически ресурс, квалификация, ранно детско развитие, методическа подкрепа и други.

Затова Мрежата настоява за **реална финансова, кадрова и организационна оценка на въздействието на всяка нова политика**, преди тя да бъде въведена.

НМД поставя и въпроса за начина, по който заинтересованите страни са включени в обсъждането на законопроектите. Искането за становище по 11 законопроекта само два дни преди тяхното общо разглеждане, според Мрежата, не създава достатъчно време за пълноценен консултативен процес.

Промените в закон, който поставя детето в центъра на образованието, трябва да бъдат обсъждани и с хората, които са пряко засегнати от тях - включително с децата и учениците.

НМД настоява при продължаването на законодателната процедура да бъде осигурено достатъчно време за реално обществено и експертно обсъждане с участието на педагогически специалисти, директори, родители, ученици, граждански организации и експерти в областта на ранното детско развитие, приобщаващото образование и правата на детето.

В становището си НМД разглежда подробно всички 11 законопроекта и формулира конкретни предложения за промени в областта на приобщаващото образование, езиковата подкрепа, ранното детско развитие, управлението на образователните институции, развитието на педагогическите специалисти, ценностното образование и финансовата и кадровата обеспеченост на системата.

Прочетете пълното становище на Национална мрежа за децата

<https://nmd.bg/nmd-izprati-stanovisthe-po-11-zakonoproekta-za-promeni-v-zakona-za-preduchilishno-to-i-uchilishnoto-obrazovanie>